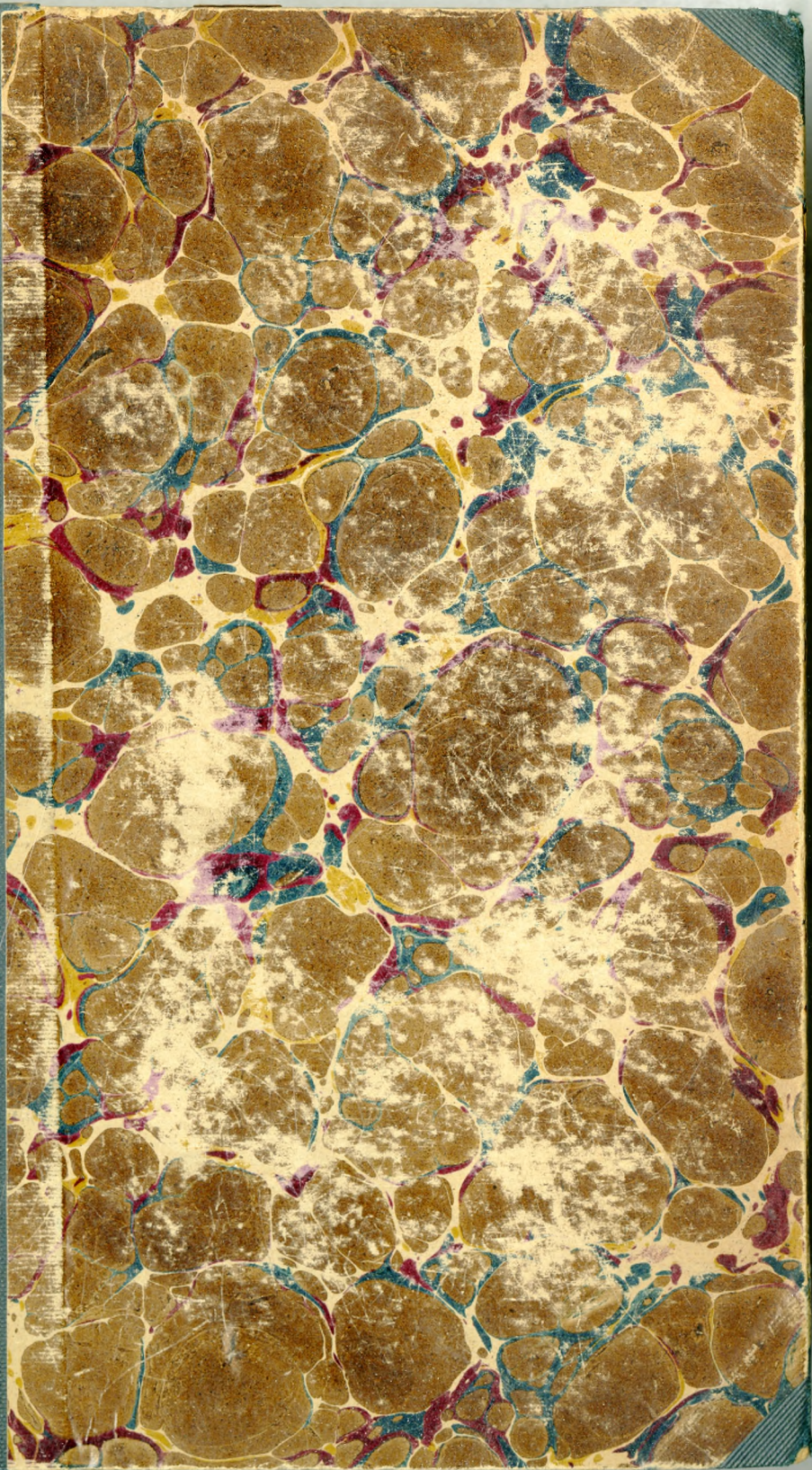

Politikai
röpiratok.

206.

dupla

206
1933

EMLÉKBESZÉD

A KOMÁROM KÖRÜL HŐSILEG VÍVOTT CSATÁKBAN

DICSŐ HALÁLLAL ELESETT

184^{8/9}-ki HONVÉDEK

PORRÉSZEI FÖLÉ EMELTT EMLÉKSZOBOR
KÖRÜL KEGYELETES ÉRZÉSSEL ÖSSZESEREG-
LETT GYÜLEKEZET ELŐTT.

TARTOTTA

HERKÁLYPUSZTÁN 1878. NOVEMBER 1.

PAP GÁBOR,

✓ 184^{8/9}. HONVÉDSZÁZADOS,

Herkálypusztán 1878. év. Szegedben,
18. és 19. században.

Pap Gábor
6.

NY. ORSZ.
MUSEUMI
KÖNYVTÁRBÓL

Komáromban.

(173) Ziegler Károly nyomdájából

1878.

515200/66122

DE BALLAGI GEZA.

M. H. M. T. B. I. K. K. K.
KÖNYV-
TÁRA

Szerző ajándéka 1878 dec. 12.

-Kedves Bajtársak!
Tisztelt honfiak és honleányok!
Kegyeletes érzés által összevezérelt gyülekezet!

Ez a szobor — melyet körülállunk — dicsőségünk emlékoszlopa.

A haza védelmében elesetteknek nyugvó porai fölé emelte ezt a hazaszeretet!

Talapzatánál állva — a költő szavai szerint — a multak kárpitjáját szellőztetem.

Főlemelem a takaró függőnyt, hogy betekinthesünk a dicsőség fényes csarnokába, s lássuk ott újra a szellemi erőnek óriásait, a diadalmas csatáknak orozslánait; lássuk azon magaslaton, a valódi nagyságnak azon piedestalján, a melyre önerejükkel, önzetlenségökkel, önfeláldozásra készségökkel emelkedtek föl.

Ez a fényes csarnok 184^{8/9}-ben épült. Anyagait nem a természet, hanem a lelki szent erő, a férfias erély, halált nem rettegő hősök hazaszeretete szolgáltatta. Körülem csoportosult honvéd bajtársak! emelt homlokkal, férfias önérettel mondhatjuk el, hogy mi is ott voltunk az építők közt. Mi is oda vittük porszemeinket, hogy ez a fényes csarnok fölépülhessen, hirdetve Európának: „Él magyar, áll Buda még!“ . . . hirdetve a nemzet-testvéreknek, hogy „a magyar még nem halotti test, s hajnalt magának a népek egére hősi szivekből omló vérrel fest.“

Nagy korszak volt az, s épen ezért nagyok voltak emberei is. A politikai téren Kossuth, Batthyány, Perényi, Csányi, Szacs vay stb. alakjai magaslottak ki, a harezi téren a névtelen félistenek irták tele saját vérökkel a magyar nemzet történetének legfényesebb lapjait.

A történclem múzsája Olio érczlapjain örökítette e kor-

szak eseményeit, de csakis főbb vonásaiban, a részleteket — az egyes hősöknek bravourjait az sem volt képes följegyezni.

A népek tengere háborgott. Fenekestől zavarták föl azt a viharnek korbácsütései. Fölszinre jött a lenn nyugodott salak, de fölszinre jöttek a rejtett drágagyöngyök is. A hazaszeretetnek égő csipkebokrából szólt nemzetünkhöz a szabadságnak áldó Istene. Mi megértettük hívó szózatát. Csatasíkra léptünk, hogy védjük a magyar hazát, nemzetiséget és alkotmányt; hogy oda állítsuk sánczai közé a nemzet azon milliót is — kik addig azon kívül állottak, hogy közkincsesé tegyük a jogot, a szabadságot s uj alapra helyezetten tegyük ingathatlanná, évezredek viharaival is megdaczolásra képessé a magyar nemzetnek alkotmányos életét.

De a hol fény van, ott árnyak is kell lenni. E fényes korszak sem maradhatott árny nélkül. A reactió képezte ennek árnyékát. A sötétség fiai elöbujtak oduikból s megkezdték az alvilági harczot az emberi jogok érvényesülése, a világosság és szabadság ellen.

A szabadság lobogója alatt küzdött magyar nemzetnek élethalál-harcza volt ez. — A szabadság bukása ránk magyarokra nézve nemzeti halál is lett volna egyuttal. Érezte ezt minden magyar. Ezért müveltük csudáit a vitézségnek. Ezért irtuk be vérrel s hősi tettekkel nemzetünknek nevét az örök dicsőség és halhatatlanság szent könyvébe. Igazoltuk, hogy nemzetünk méltó is, képes is arra, hogy éljen. Az ujoncz seregek, melyeket Kossuthnak teremtő nagy lelke mintegy elővarázsolt, legyőzték a begyakorlott, a fegyelmezett seregeket.

Egy uj név ragyogott föl a nemzetek dicsőség templomában: a magyar honvédnek neve! Európa ezek harcaiban, halált megvető hősiségében ismerte föl nemzetünkben azt az erőt, melylyel számolnia kell, mely hívatta van arra, hogy súlyt vessen az európai népek sorsa felett döntő eseményeknek mérlegébe.

Ezen a téren is honvédek küzdöttek a hazáért, emberjogért és szabadságért.

Vérrel van áztatva e helynek minden porszeme.

Hős honvédeknek kiomlott vérével.

Szent hát ez a hely, a melyen állunk.

Honért, emberjogokért s szabadságért ontott hősi vérrel szentelte föl ezt a hazaszeretet.

Zászlóink oly magasan lobogtak itt, hogy a dicsőség angyala lehajolás nélkül csókolhatta meg azokat.

S mégis a sötétségé lőn a végleges diadal.

Az árulás beférközött a szabadság-harcosok táborába, s innen nyujtott kezet a sötétség harczosainak.

A hős honvédeket leverni nem, de elárulni lehetett.

Ez árulás után éj borult a magyar hazára. A hősök kezéből kihullott a fegyver. A szabadság oltárai leromboltattak. Az alkotmányos életnek temploma bezáratott.

A nemzet látszólag meg volt halva. A tantermekből kizáratott a magyar nyelv, helyette a német vitetett be.

De a nemzetnek szive még vert. A nemzetnek egy kis töredékében dobogott az érezhetőleg. E töredék autonómiájának védbástyája mögött harczi állást foglalt. Felöltözött a lélekerő és igazság mellvasába, s szellemi fegyverekkel kezdte meg az egyenlőtlen küzdelmet.

De övé lett a diadal. A testi erő meghajolt a szellemnek ereje előtt.

És ez a fényes diadal tetszhalálából fölébresztette a nemzetet is. Megkezdődött a szellemi harc s győzelemmel koronáztatott. A nemzet visszavívta jogait. Az alkotmányos életnek temploma megnyílt újra, a szabadságnak oltára fölemel-tetett.

A hála és kegyeletes érzés ekkor merte fölkeresni a sirokat, hol a nemzetért elvérzett hősök jeltelenül aludták a hoszszu álmot. Megjelölték a sirokat. Emlékszobrokat állítottak azok fölé.

Ily emlékszobor az, a melyet most körülállunk.

Mi, az 184⁸/₉-ki fényes korszaknak élő honvédei, köszönetet mondunk azoknak, kik e szobrot felállították.

De köszönetet mondunk azoknak is, kik ez ünnepélyre kijönni, ebben tevékenyen közreműködni, a hősök emlékszobrára koszorúikat elhozni szivesek voltak.

Igaz, hogy csak honfiúi s honleányi szent kötelemeket teljesítették, de ez is köszönetet érdemel akkor, mikor oly döbentő arányban nől azok száma, kik e szent kötelemet nem teljesítik.

*

Bajtársak! testvéreink nyugosznak itt, kik a dicsőség napjaiban velünk együtt harczoltak. Őket megérinté az enyészet fagyos csókja, dicső halállal haltak meg a hazáért. Hirnevök fénye túlragyog időn s enyészeten. Mi kijöttünk sirjaikhoz, hogy bajtársi istenhozzadót rebegjünk itt s áldást kérjünk istentől a nyugvó porokra. Lehullott levelek ők, dicsőségünk lombos fájáról véres csaták viharai által sodortattak le. Minket nem sodort el a vihar, de lehullunk mi is egymásután, mint ősszel a fák levelei. Őszülő hajszálaink már is jelzik a lehullás közelségét. Napról-napra kevesbedünk, s nincs már messze az az idő, midőn az egykor lombos fa pusztán, lombtalanul marad. De azért megmarad, kidönteni azt nem lehet. Gyökéből már is új erőteljes hajtás emelkedik az ég felé. Az új honvédség ez a hajtás. Fejlődjék ez lombosabb s fényugarasabb fájává a magyar dicsőségnek, mint a minő volt az 184⁸/₉-ki. Törjenek össze rajta az ostromló viharok. Hősei ne érezzék át soha azon keserűséget, mit nekünk kellett átéreznünk. Legyen hálásabb irányukban a nemzet, mint volt mi irántunk. Ha más jutalmat nem adhatna is nekik, adja meg nekik legalább azt, a mit tollunk mind ez ideig megtagadott: az erkölcsi elismerést.

Honfitársaim! szálljon alá rátok e szent helyen a hazaszeretetnek tette lángoltató lelke, hogy általa áthatva, lelkesítve, tudjatok mindent áldozni a hazáért.

Hazám virágai, lelkes magyar hölgyek! csak oly férfiut boldogítsatok nemes szivetekkel, ki hazaszeretet által szerzett e drága kincs birtokára érdemeket.

Szebb jövőnk reménye, életerős ifjuság! az itt nyugvó dicsők példájából meríts lelkesedést s fölemelő szent erőt, mely képessé tegyen nem csak élni, hanem ott és akkor, a hol és a mikor kell, meg is halni a hazáért!

A hazaszeretet szent oltára ne maradjon köztünk áldozók nélkül soha. Legyen édes a halál, ha a hazáért kell meghalni.

És most hozzád imádkozom népek hatalmas Istene! Tekints alá fénylakodból a magyar hazára és magyar nemzetre. Tedd ezt nagygyá, dicsővé, boldoggá és virágzóvá. Az átélt s hősieken átküzdött nehéz századok után derítsd föl rá a testi s szellemi erőben emelkedésnek századait. Szent erőddel fedezd vesztét akaró ellenei ellen, törd össze azokat, kik vesztére, romlására törnek. Fenéig üritettük már a szenvedések keserü kelyhét, óh töltsd tele azt te magad az örömmek édes nektárával. Tedd a haza szülőtteit minden áldozatra készekké, a harcban rettenthetetlen — legyőzhetlen hősöké, a békében munka, szorgalom és takarékoság által erősekké. Tedd e haza leányait a nagy ösanyák méltó utódaivá!

Nyugtasd békén a hősoket, kik hazáért, szabadságért s így szent ügyért véreztek el. Nyugtasd azokat is, kik itt alusszák a hosszú álmat. Legyen könnyü poraik fölött az anyaföld, lelköket koronázd dicsőséggel te magadnál, és mi köztünk éljen áldásban szent emlékezetök mind az időknek végéig!

Áldásunk lebegjen az itt nyugvó hősök porai felett, s melynek szebb — dicsőbb — boldogabb jövőjeért ők elvéreztek, hősi halállal meghaltak: Éljen s legyen nagy — hatalmas és virágzó a magyar haza!!!

Dr. BALLAGI GÉZA.

PETRIK, GÉZA
ÉS-TARSA
BUDAPESTEN
V. Fürdőutca 4

